

COLA

COLLEGE OF LOCAL ADMINISTRATION, KRION KAEN UNIVERSITY

บทความฉบับเต็ม

งานประชุมวิชาการระดับชาติ
ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ

ภายใต้ ประเทศไทย 4.0

The 4th National Conference on Public Affairs Management
"Public Affairs Management Under Thailand 4.0"
ณ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4 สิงหาคม 2560

<https://conference.kku.ac.th/cola/conference/r/pm2017>

โทรศัพท์ 0-4320-3124 โทรสาร 0-4320-3875 E-mail: cola.conference@gmail.com

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาและคัดเลือกบทความในการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4

ตามที่วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีนโยบายในการนำผลงานวิจัยจากวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระระดับบัณฑิตศึกษา และผลงานทางวิชาการ ออกเผยแพร่สู่ชุมชนและสังคม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงภายใต้การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4 (The 4th National Conference on Public Affairs Management) “การบริหารกิจการสาธารณะภายใต้ประเทศไทย 4.0” (Public Affairs Management Under Thailand 4.0) นั้น

เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาบทความในการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4 (The 4th National Conference on Public Affairs Management) “การบริหารกิจการสาธารณะภายใต้ประเทศไทย 4.0” (Public Affairs Management Under Thailand 4.0) ในวันที่ 4 สิงหาคม 2560 โดยวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงแต่งตั้งให้บุคคลที่มีรายชื่อดังต่อไปนี้เป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและคัดเลือกบทความในการประชุมวิชาการระดับชาติดังกล่าว ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์	15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญานันท์ นักพ่อน
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภวัฒน์กร วงศ์ชนวสุ	16. ดร.สิริภาพรรณ ลีภัยเจริญ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์	17. ดร.ประเทือง ม่วงอ่อน
4. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญณี แนนรท	18. ดร.วิษณุ สมิตสวรรค์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ขณะพล ศรีฤาชา	19. ดร.กฤษวรรณ โสฬ์วัชรินทร์
6. รองศาสตราจารย์ เวียงรัฐ เนติโพธิ์	20. ดร.นคร เสรีรักษ์
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ พิทักษานุรัตน์	21. ดร.อนุชา โสมาบุตร
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิศรา ก้านจักร	22. ดร.ณรินทร์ เจริญทรัพย์านนท์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวัช ศรีโกคางกุล	23. ดร.ณรุจน์ วศินปิยมงคล
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม	24. ดร.พัฒนพงษ์ โตภาคงาม
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา ชุสุข	25. อาจารย์ณรงค์ เกียรติคุณวงศ์
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศักดิ์สุริยา ไตรยราช	26. อาจารย์ศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณี สันฐิตินิพนธ์	27. อาจารย์อจิราภาส เพ็ชรขุนทด
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธินี อัดถาวร	

โดยให้คณะกรรมการดังกล่าว มีหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาและคัดเลือกบทความในด้านต่างๆ สำหรับการนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการระดับชาติให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดงาน และให้คณะกรรมการมีอำนาจวินิจฉัย ตัดสินใจ และสั่งการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการพิจารณาบทความในการจัดประชุมวิชาการดังกล่าว เพื่อเป็นเกียรติและชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยฯ ต่อไป

คณะกรรมการดำเนินงานจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4
 (The 4th National Conference on Public Affairs Management)
 “การบริหารกิจการสาธารณะภายใต้ประเทศไทย 4.0” (Public Affairs Management Under Thailand 4.0)

เพื่อให้การดำเนินงานในการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4 (The 4th National Conference on Public Affairs Management) “การบริหารกิจการสาธารณะภายใต้ประเทศไทย 4.0” (Public Affairs Management Under Thailand 4.0) ระหว่างวันที่ 4 สิงหาคม 2560 โดยวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ 15(3) แห่งระเบียบมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2557 จึงแต่งตั้งบุคคลที่มีรายชื่อต่อไปนี้เป็นคณะกรรมการดำเนินงานจัดการประชุมวิชาการ ระดับชาติดังกล่าว ประกอบด้วย

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ที่ปรึกษาและผู้อำนวยการ	ฝ่ายวิชาการ	ฝ่ายเลขานุการและประสานงาน	ฝ่ายเตรียมเอกสาร	ฝ่ายต้อนรับ พิธีกร และประชาสัมพันธ์	ฝ่ายลงทะเบียนและประเมินผล	ฝ่ายการเงิน บัญชี และพัสดุ	ฝ่ายโสตทัศนอุปกรณ์และเทคโนโลยีสารสนเทศ	ฝ่ายอาคารสถานที่และยานพาหนะ	คณะทำงานฝ่ายอาหารและสวัสดิการ
1	รศ.ดร.พีรสิทธิ์ คำานวนศิลป์	✓									
2	รศ.ดร.ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ	☑	☑	✓				✓			
3	อาจารย์สุรเดช ทวีแสงสกุลไทย	✓						☑			
4	ดร.กฤษวรรณ โล่ห์วัชรินทร์	*	*	☑	☑						
5	รศ.ดร.เพ็ญณี แนนรอต		✓								
6	อาจารย์ณรินทร์ เจริญทรัพย์านนท์		✓				☑				
7	อาจารย์ณรงค์เดช มหาศิริกุล	✓	✓						☑	☑	☑
8	ดร.พัฒนพงษ์ โตภาคงาม	✓	✓								
9	อาจารย์ณรงค์ เกียรติคุณวงศ์	✓	✓								
10	ผศ.ดร.ศิวัช ศรีโคตางกุล		✓								
11	ดร.วิษณุ สุमितสุวรรณค์		✓								
12	อาจารย์ ศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม		✓			☑					
13	อาจารย์ อจิรภาส์ เพียรขุนทด		✓								
14	นายเฉลิมพงษ์ พงษ์ประชา			*		✓					
15	นางสุภาวดี แก้วคำแสน			✓	*	✓	✓				✓

หมายเหตุ: ☑ = ประธานกรรมการ   ✓ = กรรมการ   * = กรรมการและเลขานุการ

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ที่ปรึกษาและผู้อำนวยการ	ฝ่ายวิชาการ	ฝ่ายเลขานุการและประสานงาน	ฝ่ายเตรียมเอกสาร	ฝ่ายต้อนรับ พิธีการ และประชาสัมพันธ์	ฝ่ายลงทะเบียนและประเมินผล	ฝ่ายการเงิน บัญชี และพัสดุ	ฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์และเทคโนโลยีสารสนเทศ	ฝ่ายอาคารสถานที่และยานพาหนะ	คณะทำงานฝ่ายอาหารและสวัสดิการ
16	นางสาวจิตราลัดดา แสนตา			✓	✓	✓					✓
17	นางสาวภาภรณ์ เรืองวิชา			✓	✓	*					
18	นางสาวดวงฤดี แก้ววิศิษฐ์			✓		✓					
19	นางสาวพรพลอย หาวิชิต				✓						
20	นายอุเทน บัวแสง				✓		*				
21	นางสาวเกวรี แสงสว่าง				✓	✓					
22	นางสาวนิตยา วิชาชัย					✓					
23	นางนันทนา สุทธิประภา					✓					*
24	นางสาวกัจจิรา แสนใจ					✓	✓				
25	นางสาวณตยา สีทานาม						✓				
26	นางนวลจันทร์ งามธูระ							✓			✓
27	นายพิพัฒน์ นาคาเกียรติภัทร์							✓	✓	✓	
28	นางปวีณา สุวรรณไตรย์							*			
29	นายพีชานนท์ ระนาด								✓	✓	
30	นายณัฐพงษ์ วัฒนบุตร								*		
31	นายพิสิทธิ์ ถ้าวาปี								✓	*	
32	นายทวี เลพล								✓	✓	
33	นายวัชร สิริธิ						✓			✓	
34	นายกลาง ดงกลาง									✓	
35	นายวราสันต์ นิมแก่น								✓	✓	
36	ทีมงานแม่บ้านวิทยาลัยฯ									✓	✓

หมายเหตุ: = ประธานกรรมการ   ✓ = กรรมการ   * = กรรมการและเลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการดังกล่าว มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานจัดการประชุมวิชาการระดับชาติในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดงาน และให้คณะกรรมการ มีอำนาจในการวินิจฉัย ตัดสินใจ และสั่งการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการประชุมวิชาการดังกล่าว เพื่อเป็นเกียรติและชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยฯ ต่อไป

ปัจจัยความสำเร็จสวนเกษตรของคนเมือง**The Success Factors of Urban Agriculture**จอมภักดิ์ คลังระหัด (Chombhak Klangrahad)¹ พณณกร นคร (Pannakorn Nakhorn)² กัญญภัศกร รุ่งเรือง (Kanyaphatsaporn Rungrueng)³**บทคัดย่อ**

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จสวนเกษตรของคนเมืองของเฟรชวิลล์ ฟาร์ม กรุงเทพมหานคร โดยงานวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า คุณสัมพันธ์ พิพัฒน์วรการ ได้นำเกษตรที่รวบรวมเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์กับงานเกษตรกรรม รวมถึงงานสถาปัตยกรรม และวิศวกรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดเป็นสวนเกษตรสมัยใหม่ของคนเมือง ซึ่งเป็นลักษณะของ Smart Farmer คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิถีเกษตรที่ไม่ทำลาย มีความยั่งยืนและพึ่งพาธรรมชาติได้จริง เฟรชวิลล์ ฟาร์ม ยังมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเกษตร โดยมีการฝึกอบรมให้แก่ผู้สนใจเพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประกอบอาชีพ สามารถพัฒนาและต่อยอดได้ อีกทั้งคุณสัมพันธ์ พิพัฒน์วรการ ยังได้มีการค้นคว้านวัตกรรมใหม่ๆอยู่เสมอเพื่อพัฒนาเฟรชวิลล์ ฟาร์ม โดยมีแนวคิดหลักคือ เกษตรอินทรีย์ เกษตรไร้สารพิษ

ABSTRACT

This research aims to study the successful factors of urban agriculture, Fresh Ville Farm located in Bangkok. This qualitative research is applied in-depth interviews. As a result, we found that Mr.Sumpun Pipatworanakarn who brought the new and modern technology to agriculture. Therefore, it results in urban farm of new living city lives who is smart and intelligent, and this is a “Smart Farmer” as well. It does not damage the overall environment because of it natural methods. Fresh Ville Farm also publishes about agricultural by training those who are interested in this technology in order to apply, develop and enhance. Mr. Samphan Pipatworakarn innovates new development as usual for the long term development of Fresh Ville Farm in “the organic non-toxic agriculture” concept.

คำสำคัญ : เกษตรไร้สารพิษ, เกษตรของคนเมือง**Key Words :** organic non-toxic, agriculture, urban agriculture.¹อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Lecturer, Faculty of Management Science, Silpakorn University : Chombhak2012@hotmail.com

²นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Student in Marketing Major, Faculty of Management Science, Silpakorn University : Pnk.hourglass@gmail.com

³นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Student in Marketing Major, Faculty of Management Science, Silpakorn University : Tanyaphonrr@gmail.com

บทนำ

อุตสาหกรรมเกษตรเป็นพื้นฐานสำคัญของประเทศไทย มีบทบาทต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก เศรษฐกิจการเกษตรที่ผ่านมา ประชากรไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเน้นปลูกแบบเกษตรเชิงเดี่ยว เช่น ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง เป็นต้น ซึ่งเป็นการเกษตรแบบดั้งเดิม การเจริญเติบโตยังไม่สามารถขยายตัวไปได้เท่าที่ควร เกษตรกรมีรายได้ระดับปานกลางถึงรายได้ต่ำจึงทำให้สมาชิกครอบครัวของเกษตรกรเลือกที่จะไปประกอบอาชีพอื่นเนื่องจากรายได้จากอาชีพเกษตรกรรมไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ แต่ในยุคของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งในด้านของความรู้ เทคโนโลยี พฤติกรรม การบริโภคของตลาด สภาพภูมิอากาศ พื้นที่ทางการเกษตรลดลงจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นจึงจำเป็นต้องวางแผนพัฒนาภาคเกษตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน (วรรณชัย พรหมมานะ, 2550)

เนื่องจากประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมอันเอื้อต่อการเพาะปลูก การทำการเกษตรส่วนใหญ่จะทำในบริเวณพื้นที่ที่กว้าง สภาพอากาศและดินที่เหมาะสมแก่การทำการเกษตร แต่บริเวณที่มีพื้นที่จำกัด โดยเฉพาะบริเวณในเมืองเนื่องจากเป็นพื้นที่แออัดและมีผู้คนอาศัยอยู่จำนวนมากจึงยากต่อการทำการเกษตร และประสบกับปัญหา ทั้งในด้านของสิ่งแวดล้อมที่มีมลพิษและปัญหาที่สามารถพบได้ทั่วไปในทุกพื้นที่ คือ ความไม่แน่นอนของสภาพอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมถึงพืชบางชนิดไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกในประเทศไทยซึ่งการเกษตรในปัจจุบันมีวิธีการปรับปรุงพันธุ์พืชโดยใช้สารเคมี เช่น ยาฆ่าแมลง และปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มอัตราผลตอบแทนอย่างรวดเร็วจากการเพาะปลูก แต่ในเวลาเดียวกันก็ทำให้เกิดความเสียหายของระบบนิเวศอย่างกว้างขวางและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ในเชิงลบ (โฆนิต บันเปี่ยมรัตน์, 2555)

เฟรชวิลล์ ฟาร์ม (Fresh Ville Farm) เป็นฟาร์มขนาดเล็ก เหมาะสำหรับการเกษตรในเมือง มีการจัดสรรพื้นที่ส่วนอย่างเหมาะสมเฟรชวิลล์ ฟาร์ม (Fresh Ville Farm) จึงได้วางรูปแบบของฟาร์มด้วยการผสมผสานหลักทางวิศวกรรมเกษตรกรรมและสถาปัตยกรรมเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืนเกิดเป็นฟาร์มต้นแบบสมัยใหม่กลางเมือง ให้การทำเกษตรเป็นเรื่องง่ายสำหรับคนเมือง รูปแบบของเฟรชวิลล์ ฟาร์ม เป็น เกษตรปลอดสารพิษ เป็นทางเลือกของคนรักสุขภาพและคนที่ต้องการมีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมสมัยใหม่ (ทะนุพงศ์ ฤศมา ณ อยุธยา, 2558)

ในปัจจุบันได้มีการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเกษตร เนื่องจากคนในปัจจุบันให้ความสำคัญเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยเป็นหลัก ต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดสารเคมี หากซื้อได้ง่ายตามท้องตลาดแต่อาจจะไม่มีสารเคมีปนเปื้อน และด้วยสภาพอากาศที่ไม่สามารถผลิตได้ตลอดทั้งปี ดังนั้น เฟรชวิลล์ ฟาร์ม (Fresh Ville Farm) จึงตอบโจทย์ต่อชีวิตของคนเมืองนวัตกรรมที่ทางฟาร์มได้นำมาประยุกต์ใช้กับการเกษตรคือ ผู้เพาะเห็ดอัญหริยะซึ่งเป็นตัวควบคุมสภาวะแวดล้อม ช่วยให้สามารถเพาะเห็ดเมืองหนาวในประเทศไทย และยังได้ผลผลิตตลอดทั้งปี อีกทั้งยังมีระบบไฮโดรโปนิกส์หรือการปลูกผักไร้ดิน มีวิธีการเพาะปลูกในฟองน้ำ ซึ่งง่ายต่อการปลูก โดยปัจจุบันเฟรชวิลล์ ฟาร์ม (Fresh Ville Farm) มีผลผลิตทางการเกษตรถึง 8 ชนิดหลัก ได้แก่ ฟาร์มเห็ดอัญหริยะ เห็ดถั่งเช่า การปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ เมล่อน มะเดื่อฝรั่ง มะนาว ใฝ่กิมชุง และอินทผลัม

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยได้เลือกศึกษาปัจจัยความสำเร็จสวนเกษตรของคนเมืองจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในการศึกษาวิจัยคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ คุณสัมพันธ์ พิพัฒน์วรการ ผู้ประสบความสำเร็จการพัฒนาแบบฟาร์มในเชิงเกษตรผสมผสานแบบปลอดสารพิษเนื่องจากอุตสาหกรรมเกษตรได้เข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 มีแนวคิดโดยการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาผสมผสานกับงานเกษตร เกษตรกรสามารถปรับใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับพื้นที่จนลดข้อจำกัด นอกจากนี้ทางเฟรชวิลล์ ฟาร์ม (Fresh Ville Farm) มีการจัดอบรมให้ผู้คนที่สนใจมาศึกษากรรมวิธีหรือขั้นตอนการเพาะปลูกพืชชนิดต่างๆ ให้สามารถนำไปต่อยอดและประกอบเป็นอาชีพเสริมได้จึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อให้เห็นผลกระทบแนวทางในการเปลี่ยนการเกษตรแบบดั้งเดิมเป็นการเกษตรสมัยใหม่เป็นการพลิกแนวความคิดโดยเกษตรกรจะต้องมีองค์

ความรู้ด้านเทคโนโลยี ด้านการตลาด ทำควบคู่กันไป เพื่อกระตุ้นให้เป็นเกษตรกรผู้ประกอบการและมีรายได้สูงขึ้น เพื่อพัฒนาให้เกษตรกรไทยมีความก้าวหน้า

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จสวนเกษตรของคนเมือง ในกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบถึงปัจจัยความสำเร็จสวนเกษตรของคนเมือง คุณสัมพันธ์ พิพัฒน์วรการ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากรการวิจัยครั้งนี้ให้ข้อมูลหลักคือเจ้าของฟาร์ม คุณสัมพันธ์ พิพัฒน์วรการ ณ เฟรชวิลล์ ฟาร์ม (Fresh Ville Farm) และผู้บริหารของเฟรชวิลล์ ฟาร์ม
2. ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาถึง ปัจจัยความสำเร็จเกษตรของคนเมือง ของ คุณสัมพันธ์ พิพัฒน์วรการ ในกรุงเทพมหานคร
3. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาในพื้นที่ เฟรชวิลล์ ฟาร์ม (Fresh Ville Farm) รามคำแหง 118 แยก 44
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยเป็นระยะเวลา 4 เดือน เริ่มต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2560 สิ้นสุดเดือน พฤษภาคม 2560

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จสวนเกษตรของคนเมือง คุณสัมพันธ์ พิพัฒน์วรการ คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายของการเกษตรในเมือง
2. การสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
3. แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ เพื่อสร้างทางเลือกเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมาย และข้อมูลของเกษตรในเมือง

เกษตรในเมือง หมายถึง มีคำนิยามไว้ว่า เกษตรในเมือง คือการปลูกหรือการเลี้ยงดู การทำให้เพิ่มพูนการนำเข้าสู่กระบวนการที่เกี่ยวข้องและการกระจายสิ่งที่เป็นผลผลิตที่เป็นอาหารอย่างเนื้อสัตว์ ผักและผลไม้และที่ไม่ใช่อาหารอย่างพืชที่เป็นยาสมุนไพร รวมถึงการใช้และนำกลับมาใช้ใหม่ของทรัพยากร ผลิตภัณฑ์ และการบริการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเหล่านั้น ซึ่งเกิดขึ้นและมีอยู่ในและรอบๆพื้นที่เมืองกล่าวคือ พื้นที่ที่มีอุตสาหกรรมและย่านพาณิชย์ตั้งอยู่ หรือในขอบเขตของพื้นที่ที่ถูกพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางโดยที่กิจกรรมเหล่านั้น มุ่งเน้นดำเนินไปเพื่อตอบสนองคนที่อาศัยอยู่ในเมืองนั้นเป็นสำคัญ (L.J.A Mougeot, 2544)

บทบาทความสำคัญของเกษตรในเมืองสามารถแบ่งได้หลายมิติดังนี้

1. เกษตรในเมืองช่วยสร้างความมั่นคงทางอาหาร ปัจจุบันเรากำลังเสี่ยงต่อความไม่มั่นคงทางอาหารมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเกษตรกรที่อายุเฉลี่ยสูงขึ้น พื้นที่เกษตรลดน้อยลง มีการปลูกพืชพลังงานมากขึ้น มีการใช้สารเคมีสูง ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม และสภาพภูมิอากาศก็เปลี่ยนแปลง ยังไม่นับเรื่องภัยคุกคามจากระบบการผลิตอาหารแบบอุตสาหกรรม ซึ่งถูกครอบครองโดยบรรษัทขนาดใหญ่ การทำเกษตรในเมือง ไม่ว่าจะเป็นการทำสวนผักในชุมชน หรือการปลูกผักกินเองที่บ้าน ก็ถือเป็นหลักประกันสำคัญ ที่แม้ว่าอาหารจะขาดแคลน หรือราคาแพงขึ้นเพียงใด เราก็ยังมีอาหารที่ปลอดภัยไว้กินอย่างพอเพียง อีกทั้งยังเพียงพอพร้อมไปด้วยคุณค่าทางโภชนาการ

2. เป็นแหล่งสำรองอาหารในยามฉุกเฉินน้ำท่วม เส้นทางถูกตัดขาด อาหารขาดแคลน อาจเป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน ซึ่งหากใครได้ปลูกผักไว้ทั้งบนระเบียง บนดาดฟ้า หรือทำเป็นสวนลอยฟ้า สวนแนวตั้ง ซึ่งน้ำท่วมไม่ถึง รวมถึงเรียนรู้ที่จะเพาะเห็ด เพาะถั่วงอกไว้ ก็จะมีอาหารสดใหม่สำรองไว้กินได้

3. ลดรายจ่าย สร้างงานและสร้างรายได้ให้กับครอบครัว บางบ้านหรือบางชุมชนหากมีผลผลิตเหลือจากกินเองแล้ว ก็สามารถแบ่งขาย สร้างรายได้เสริมได้ นอกจากนี้ยังอาจนำไปสู่การสร้างอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่นการแปรรูปอาหาร หรือทำปุ๋ยหมักชีวภาพจำหน่าย เป็นต้น

4. ช่วยสร้างพื้นที่สีเขียว ลดโลกร้อน และลดการใช้พลังงาน นอกจากพื้นที่สีเขียวจะมีส่วนช่วยลดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ลดภาวะโลกร้อนได้แล้ว จากการศึกษาพบว่า การปลูกผัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกผักบนดาดฟ้า หรือหลังคา สามารถช่วยลดอุณหภูมิภายในอาคารได้ ซึ่งก็มีส่วนช่วยลดค่าไฟจากเครื่องปรับอากาศได้ ที่สำคัญยังมีส่วนช่วยป้องกันน้ำท่วมจากฝนตกหนักได้อีกด้วย

5. รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ เมื่อดันไม้และธรรมชาติถูกแทนที่ด้วยตึกและสิ่งก่อสร้างต่างๆ มากมาย ความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองจึงลดน้อยลง การทำเกษตรในเมืองจึงถือเป็นการช่วยรักษาความหลากหลายทางชีวภาพไว้ได้ส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเรารู้จักนำพันธุ์ผักพื้นบ้านที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือมักจะถูกแทนที่ด้วยผักจีนเพียงไม่กี่ชนิด ก็จะเป็นการช่วยอนุรักษ์พันธุกรรมไว้ได้อีกทางหนึ่ง ที่สำคัญการปลูกผัก ยังช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศน์ให้ดีขึ้น บางแห่งนอกจากมีผักแล้ว ยังตามมาด้วยนก และแมลงอีกนานาชนิด

6. ลดระยะทางในการขนส่งอาหาร และลดพลังงานในการเก็บรักษา: ปัจจุบันอาหารที่ซื้อกินกันในเมืองกรุง จำนวนไม่น้อยที่เดินทางขนส่งมาไกล และสิ่งที่มาคู่กับระยะทางในการขนส่งคือการสูญเสียพลังงานทั้งในการเดินทาง และการเก็บรักษา ซึ่งนอกจากจะเสียค่าใช้จ่ายสูงแล้ว ยังก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนำไปสู่ปัญหาโลกร้อนตามมา การทำเกษตรในเมืองจึงมีส่วนช่วยอย่างมากที่จะลดระยะทางในการขนส่งอาหาร ลดพลังงานในการเก็บรักษา และลดมลภาวะ อันก่อให้เกิดโลกร้อนตามมา

7. ลดขยะและทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า: การทำเกษตรในเมือง มีส่วนช่วยทำให้เมือง สามารถจัดการกับขยะอินทรีย์ พวกเศษอาหาร เศษผัก ผลไม้ รวมถึงกิ่งไม้ ใบไม้ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น คือสามารถนำมาใช้ทำปุ๋ย และหมუნเวียนกลับไปใช้ปลูกผักได้ หรือบางแห่งอาจมีการเลี้ยงสัตว์ พวกไส้เดือน หรือหมูช่วยกำจัดขยะอินทรีย์ ในขณะที่เดียวกันก็ได้ปุ๋ยจากมูลสัตว์เหล่านี้ได้อีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ ภาชนะเหลือใช้ต่างๆ ยังสามารถนำมาทำเป็นที่ปลูกผักได้อย่างคุ้มค่าอีกด้วย

8. สร้างความสัมพันธ์ในสังคมตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน หน่วยงาน และประเทศ โดยมีกิจกรรมการปลูกผัก หรือการทำเกษตรในเมืองเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ ทำให้คนได้ร่วมกันเรียนรู้ ทำกิจกรรม และแบ่งปันกัน

9. สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ ให้กับกลุ่มคนต่างๆ ในเมือง ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ คนชรา โดยเฉพาะการเรียนรู้เรื่องที่มาของอาหาร ทักษะและเทคนิคการปลูกผัก ตลอดจนการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตและธรรมชาติ นอกจากนี้ยังพบว่า การทำเกษตรในเมืองยังสามารถช่วยบำบัดเยียวยา รักษาผู้ป่วยทางด้านจิตใจ ได้อย่างดีด้วย

ในหลายประเทศ เกษตรในเมืองได้รับการยอมรับและถูกผนวกเข้าเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญในการพัฒนาเมือง เลย์ที่เขียว โดยมองว่าเกษตรในเมืองเป็นส่วนหนึ่งของระบบเมือง โดยเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการของเสีย การจัดการมลภาวะ การใช้พลังงาน การพัฒนาภูมิทัศน์ และการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของเมือง ในบางประเทศขับเคลื่อนเรื่องเกษตรในเมืองเพื่อสร้างห่วงโซ่อาหารที่เป็นธรรมของคนเมือง ทั้งในเรื่องการผลิต การขนส่ง การตลาดและการบริโภค ซึ่งได้รับความไม่เป็นที่นิยมจากระบบการค้าอาหารสมัยใหม่ ที่มีกักตุนอยู่ในอำนาจของบริษัทขนาดใหญ่ รวมถึงการขับเคลื่อนเรื่องเกษตรในเมืองเพื่อยกระดับอาชีพด้านอาหาร โดยใส่ใจเป็นพิเศษต่อสิทธิในการเข้าถึงอาหารของกลุ่มคนจนเมืองและกลุ่มชายขอบ

อาจกล่าวได้ว่าเรื่องการปลูกผักหรือการทำเกษตรในเมือง ไม่เพียงมีบทบาทสำคัญในเรื่องการสร้างระบบอาหารที่ปลอดภัย มีคุณภาพ และเป็นธรรมเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนสุขภาพของคนเมืองอย่างมากด้วยเช่นกันซึ่งจากประสบการณ์การทำงานของโครงการสวนผักคนเมือง มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน(ประเทศไทย) ในช่วงระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ก็พบว่าเรื่องการปลูกผักในเมือง ไม่ว่าจะเป็นโครงการสวนผักในชุมชน ในสถาบันการศึกษา ในบริษัท ในโรงงาน ในโรงพยาบาล ที่ดำเนินงานโดยกลุ่มบุคคลอย่างน้อย 5 คน หรือการปลูกผักของผู้สนใจในระดับปัจเจกบุคคลในบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์ ตึกแถว หรือคอนโด ก็ล้วนก่อให้เกิดเรื่องราวดีๆ ทั้งต่อชีวิตและจิตใจของตนเอง และต่อสังคมส่วนรวมอย่างมากมาย (ปิยะพงษ์บุษบงก์, 2556)

2. การสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 6-7)

1. เพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เกษตรกรรายอื่นได้เรียนรู้ โดยผ่านกลไกของ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วิทยาลัยประมง และวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ

2. เพื่อพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืนและเป็นการแก้ไขปัญหาเกษตรกรขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการประกอบอาชีพในอนาคต

แนวทางการดำเนินงาน มี 4 การกิจหลัก ประกอบด้วย

1. กิจกรรมการสร้างโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้ เพื่อเตรียมรองรับการเรียนรู้ภาคปฏิบัติตามหลักสูตร โดยการปรับปรุงพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานในสถาบันอาชีวศึกษา (การจัดรูปที่ดิน/ชลประทาน/พัฒนาที่ดิน) ทั้ง 76 แห่ง โดยจัดลำดับความสำคัญ สถาบันอาชีวศึกษาที่มีความพร้อม

2. กิจกรรมการสร้างโอกาสเข้าถึงทรัพยากรที่ดิน เพื่อจัดระบบการถือครองที่ดินให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ ตาม พ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้นำคนที่สนใจมีสิทธิเข้าทำประโยชน์

- กรณีที่ดินของรัฐ ในรูปแบบการให้สิทธิการใช้ประโยชน์
- กรณีที่ดินจัดซื้อจากเอกชน ในรูปแบบของการเช่า หรือเช่าซื้อ

3. กิจกรรมการสร้างโอกาสเข้าถึงอาชีพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินทำกิน และสร้างรายจ่ายได้อย่างยั่งยืน โดยผ่านกระบวนการยอมรับ(Adoption Process) และกระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion Process)

- การจัดรูปและพัฒนาแปลงที่ดินทำกินรายแปลงของเกษตรกร

-การพัฒนาอาชีพเพื่อลดรายจ่าย และสร้างรายได้

4.กิจกรรมการสร้างโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน เพื่อสร้างระบบการพึ่งพอกันซึ่งกันและกัน และป้องกันความเสี่ยงจากการประกอบอาชีพ

-การรวมกลุ่มและพัฒนาธุรกิจกลุ่ม ได้แก่ วิชาทฤษฎีชุมชน

-การเอื้ออำนวยประโยชน์เข้าสู่แหล่งทุน ได้แก่ กองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และสถาบันการเงิน

3. แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ เพื่อสร้างทางเลือกเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรม

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 23)

ความพยายามยกระดับการเกษตรของประเทศในช่วงหลังการปฏิวัติเขียวเป็นต้นมา ส่งผลให้โครงสร้างภายในการเกษตรเองพยายามปรับตัวและเริ่มมีแนวคิด Economy of Scale โดยใช้ทรัพยากรที่ดินจำนวนมากรวมเป็นแปลงปลูกขนาดใหญ่ ใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อสร้างคุณภาพผลผลิตและต้นทุนที่ต่ำ แม้ว่าการปรับตัวในลักษณะที่ผ่านมานี้จะช่วยให้ประเทศคงความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร และสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศได้ระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวก็มีผลกระทบให้เกิดการแยกตัวของกลุ่มคนในภาคเกษตรออกเป็นเจ้าของกิจการรายใหญ่ที่มีความได้เปรียบตามแนวคิดของระบบทุนเสรีนิยม เนื่องจากเข้าถึงทรัพยากรและเทคโนโลยีได้มากกว่าในขณะที่ผู้ที่ไม่สามารถแข่งขันได้เนื่องจากถือครองทรัพยากร เช่น ที่ดินและทุนที่น้อยกว่า ต้องเป็นเกษตรกรรายย่อยและรอวันละทิ้งอาชีพของตนเอง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ในภาพรวมที่เข้าสู่การเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมและบริการ ในขณะที่ภาคเกษตรเริ่มเข้าสู่ภาวะถดถอยเกษตรกรจึงเริ่มผลัดดันบุตรหลานให้ละทิ้งอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษและเคลื่อนย้ายกำลังคนออกนอกภาคเกษตรการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงที่ผ่านมา จากสถิติจำนวนประชากรในภาคเกษตรที่ลดน้อยลงอย่างต่อเนื่องทุกๆปี หากปล่อยไว้เช่นนี้ย่อมเข้าสู่ภาวะวิกฤติภาคเกษตรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

แนวคิดใหม่ของภาคเกษตรที่เริ่มปรับใช้ในหลายประเทศ คือ การพึ่งพิงฐานความรู้เพื่อสร้างรายได้เปรียบในการผลิตและแข่งขัน พร้อมกับการแสวงหาโอกาสทางการตลาดใหม่ๆ มากกว่าที่จะพึ่งพิงฐานทรัพยากรเป็นหลักเช่นในอดีต ขณะเดียวกันผู้บริโภคสินค้าเกษตรเริ่มให้ความสนใจคุณภาพของผลผลิตที่สูงขึ้นนั้น ควรที่จะนำมาใช้เป็นฐานความคิดในการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เข้าสู่ภาคเกษตรกรรมและสร้างความเข้มแข็งและความสำเร็จในอาชีพขึ้นมาได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตเกษตรกรรุ่นใหม่ นั้น จึงควรผลิตคนที่มีลักษณะพึงประสงค์ดังนี้

1. เปลี่ยนวิธีคิดการผลิตที่พึ่งพิงฐานทรัพยากรเป็นหลัก (Resources based) มาเป็นการผลิตที่ใช้ความรู้ในการบริหารจัดการเป็นหลัก (Knowledge based) เพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน
2. สามารถบริหารจัดการอาชีพของตนเองได้ตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การวางแผนเพาะปลูกในระดับไร่นาจนถึงการจัดการผลผลิตสู่ตลาด
3. สามารถใช้ข้อมูลและข่าวสารต่างๆมาประมวลและสร้างทางเลือกในการวางแผนอาชีพของตนเองได้ตามสถานการณ์ตลาดที่ผันผวน
4. สร้างความเข้มแข็งในระดับไร่นาของตนเอง และขยายผลไปเป็นกลุ่มหรือชุมชนได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราพันธ์ กิ่งสวัสดิ์ (2556) ศึกษากลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจผักไฮโดรโปนิคส์ในปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกบริโภคสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมีตกค้างหรือปนเปื้อนไปกับผลผลิตภาครัฐจึงมีการส่งเสริมให้

เกษตรกรผลิตสินค้าปลอดภัยและได้มาตรฐานพัฒนาการผลิตเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานปลอดภัยจากสารเคมีเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคการวิจัยนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินงานศึกษาสภาพการแข่งขันศึกษากลยุทธ์การดำเนินธุรกิจศึกษาถึงระบบโลจิสติกส์ของธุรกิจผักไฮโดรโปนิคส์โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่มคือผู้ประกอบการพนักงานและผู้บริโภคของธุรกิจผักไฮโดรโปนิคส์ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า 1) วิธีการดำเนินธุรกิจผักไฮโดรโปนิคส์มีการดำเนินธุรกิจโดย บริหารงาน โดยเจ้าของคนเดียว ใช้การสั่งการโดยตรงจากเจ้าของกิจการสู่พนักงาน 2) สภาพการแข่งขันของธุรกิจผักไฮโดรโปนิคส์ที่มีอยู่จะเป็นใน ส่วนของผู้ประกอบการรายใหญ่ในรูปแบบของฟาร์มเปิดและในส่วนของสินค้าทดแทนส่วนการแข่งขันในประเภทรายย่อย ยังค่อนข้างต่ำ 3) กลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจผักไฮโดรโปนิคส์เน้นการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดโดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด 4Ps คือด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขายและการสร้างความพึงพอใจของ ลูกค้ากลยุทธ์ด้านการเงินกลยุทธ์ด้านการผลิตกลยุทธ์ด้านการบริหารงานบุคคล โดยใช้วิธีการง่ายๆที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมมากนัก 4) ระบบโลจิสติกส์ของผักไฮโดรโปนิคส์ขนาดย่อมส่วนใหญ่ไม่มีการบริหารจัดการทางด้าน โลจิสติกส์ที่เป็นระบบทั้งในด้านการจัดซื้อ ด้านการจัดหาและด้านการจัดเก็บวัตถุดิบ รวมไปถึงการจัดการสินค้าคงคลังและการขนส่งสินค้าไปยังผู้บริโภค

ฐานิกา พุ่งคานิน (2556) ศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของเกษตรกร ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรในจังหวัด นครปฐมมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสังคมของผู้ประกอบการ ฟาร์มสุกรปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากผู้ประกอบการ ฟาร์มสุกรสภาพการณ์เกี่ยวกับการจัดการของเสียในฟาร์มสุกรแนวทางอุปสรรคของการแก้ไขปัญหาและศึกษาความ รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรผู้ประกอบการฟาร์มสุกรที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคน ในชุมชน ใกล้เคียง ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เจาะลึก (In-Depth Interview) และการค้นคว้าข้อมูลโดยการสำรวจเอกสารต่างๆรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Review) โดยแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและสัมภาษณ์คือ ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรจำนวน 7 แห่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผล การศึกษาพบว่าผู้ประกอบการฟาร์มสุกรมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดจากฟาร์มสุกรซึ่งเป็น ปัญหาที่ชุมชนใกล้เคียงได้รับผลกระทบเป็นหลักคือ ปัญหาด้านกลิ่นและน้ำเสียที่เกิดจากการเลี้ยงซึ่งส่งผลกระทบต่อ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและสิ่งแวดล้อมเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรส่วนใหญ่มีการจัดการขยะของเสียและน้ำเสียในฟาร์ม ตาม มาตรฐานการจัดการฟาร์มฟาร์มสุกรที่เป็นฟาร์มขนาดใหญ่จะมีการจัดการขยะของเสียและน้ำเสีย ที่ดีกว่าฟาร์มขนาดเล็กทำให้ฟาร์มมีความสัมพันธ์อันดีกับคนในชุมชนและอยู่ร่วมกันได้สันติสุขและระดับความรับผิดชอบต่อสังคมในอดีต และปัจจุบันนั้นมึระดับที่แตกต่างกันคือในอดีตระดับความรับ ความรับผิดชอบต่อสังคมเกิดขึ้นจากหลักจริยธรรมที่เกิดจาก ความร่วมมือร่วมใจตั้งใจที่จะรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งแตกต่างกับปัจจุบันที่ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลัก จริยธรรมจริงแต่เกิดจากแรงกดดันจากสังคมและตามที่กฎหมายกำหนด

วสนันท์ศิริเลิศสกุล (2556) ศึกษาศักยภาพการจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาในเขตอำเภอบาง เลนจังหวัดนครปฐม การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการของเกษตรกรชาวนาในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษาถึงการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐของเกษตรกรชาวนาในเขตอำเภอบางเลนจังหวัด นครปฐม 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของศักยภาพการจัดการด้านการวางแผนเพาะปลูกการรักษามาตรฐานการผลิตการประยุกต์ เทคโนโลยีทางวิชาการและเทคโนโลยีการจัดการด้านโลจิสติกส์และการบริหารด้านการเงินต่อความสำเร็จของเกษตรกร ชาวนาในเขตอำเภอบางเลนจังหวัดนครปฐม 4) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการให้ความรู้

และพัฒนาชาวนาการให้ความช่วยเหลือทางการเงินการจัดตั้งศูนย์ข้าวช่วยเหลือชาวนาการส่งเสริมกฎหมายคุ้มครองชาวนาการและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพการจัดการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาการมากที่สุด คือการรักษามาตรฐานการผลิต ($\beta = 0.315, p < 0.05$) รองลงมาคือการจัดการด้านโลจิสติกส์ ($\beta = 0.214, p < 0.05$) 2) การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐของเกษตรกรชาวนาการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาการมากที่สุดคือการส่งเสริมกฎหมายคุ้มครองชาวนาการ ($\beta = 0.694, p < 0.05$) รองลงมาคือการได้รับความรู้และพัฒนาชาวนาการ ($\beta = 0.276, p < 0.05$) 3) ศักยภาพจัดการด้านการรักษามาตรฐานการผลิตการจัดการด้านโลจิสติกส์การบริหารด้านการเงินมีอิทธิพลทางบวกกับความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาการโดยตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 17.6 4) การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการศึกษาและพัฒนาชาวนาการให้ความช่วยเหลือทางการเงินการส่งเสริมกฎหมายคุ้มครองชาวนาการและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีอิทธิพลทางบวกกับความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาการโดยตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 34.8 ซึ่งผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรชาวนาการในการวางแผนจัดการการทำนาและภาครัฐในการกำหนดนโยบายและเพิ่มการเข้าถึงในระดับโครงการข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปคือศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาการในจังหวัดอื่นๆเพื่อเปรียบเทียบกันในแต่ละจังหวัดศึกษาปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาการและศึกษาถึงนโยบายของภาครัฐรวมทั้งการสนับสนุนกิจการของภาคเอกชนรวมทั้งการใช้วิธีการอื่นๆมาใช้ในการวิเคราะห์หรือศึกษาเจาะลึกเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ

ศุภย ตาลเจริญ (2555) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตของชาวนาการ อำเภอสายใต้ จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตของชาวนาการ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวที่ประกอบอาชีพทำนาและมีรายได้หลักของครอบครัวจากการประกอบอาชีพทำนา และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมกับการสังเกตสภาพการดำเนินชีวิต สภาพการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ค่านิยมวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตการผลิตของชาวนาการในพื้นที่อำเภอสายใต้ รวมทั้งนำเสนอทางในการแก้ไขปัญหาในวิถีการผลิตของชาวนาการของชาวนาการอำเภอสายใต้ จังหวัดสระบุรี ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ชาวนาการมีการลงทุนเพื่อการผลิตข้าวทุกขั้นตอน นิยมทำนาหว่านมากกว่านาดำเพื่อประหยัดแรงงานและลดต้นทุน ทำกิจกรรมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน ปลูกพืชหมุนเวียนตลอดปี ใช้เทคโนโลยีในการผลิตมากขึ้น ทำให้ชาวนาการครัวเรือนมีการลงทุนทางการผลิต และต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น และมีรายจ่ายด้านการบริโภคในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้เกิดหนี้สินจากการกู้ยืมเพื่อการผลิตและการบริโภคในครัวเรือน แนวโน้มในปัจจุบันอยู่ในยุคของการเปลี่ยนแปลงสังคมเกษตรแบบทุนนิยมไปสู่การทำไร่นาสวนผสมตามแผนพัฒนาของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ธำรงค์แสงสุริยจันทร์ (2553) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรหลังจากผ่านโครงการฝึกอบรมแนวทางการเศรษฐกิจพอเพียง จากชุมชนราชธานีอโศก โดยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้เพื่อศึกษาการเปลี่ยนวิถีชีวิตของเกษตรกรหลังจากผ่านโครงการฝึกอบรมการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่มีแนวทางบุญนิยมเป็นพื้นฐานซึ่งดำเนินการโดยชุมชนราชธานีอโศกอำเภวารินชำราบจังหวัดอุบลราชธานีโดยศึกษาใน 3 ด้านคือ 1) การเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกรใน 4 ด้านคือด้านเศรษฐกิจด้านความเป็นอยู่ในครอบครัว ด้านการทำงานและด้านค่านิยม 2) ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมและ 3) พลังที่ส่งเสริมพฤติกรรมใหม่ให้มั่นคงและยั่งยืนนานผลจากการวิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางการ

พัฒนาโครงการฝึกอบรมการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงในการช่วยเกษตรกรเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองนำไปสู่การมี
ชีวิตที่ดีขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดคือลดการใช้ปุ๋ยเคมีเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีกำจัดแมลงและวัชพืช
เปลี่ยนมาใช้วิธีธรรมชาติเพราะเป็นการลดค่าใช้จ่ายปัจจัยสำคัญในการผลิตซึ่งมีต้นทุนสูงขึ้นเป็นลำดับ โดยเป็นผลจาก
ได้รับความรู้จากการไปฝึกอบรมทั้งด้านอาชีพธรรมะจากบุคคลตัวอย่างและสภาพแวดล้อมที่ทำได้จริงทำให้มีความรู้
เพิ่มขึ้นและเข้าใจวิธีทำการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษมีความสบายใจในการทำเกษตรเพราะไม่มีสารพิษไม่ทำลาย
สุขภาพทั้งตนเองและผู้บริโภคสภาพแวดล้อมดีขึ้นดินดีขึ้นผลผลิตดีขึ้นรู้จักใช้พื้นที่ดินทำกินอย่างคุ้มค่าภูมิที่ได้คืนชีวิต
ให้แผ่นดินถือเป็นการตอบแทนพระคุณแผ่นดินเมื่อก่อนทำนาอย่างเดียวยังปัจจุบันปลูกพืชสารพัดอย่างปลูกพืชผักในการ
บริโภคมากขึ้นทำให้มีของกินอุดมสมบูรณ์โดยไม่ต้องซื้อสามารถพึ่งตัวเองและแจกให้คนอื่นได้มากขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยความสำเร็จสวนเกษตรของคนเมือง คุณสัมพันธ์ พิพัฒน์วรการ เจ้า
ของเฟรชวิลล์ ฟาร์ม (Fresh Ville Farm) ในพื้นที่รามคำแหง 118 แยก 44 กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกรวิจัยเชิงคุณภาพ
(Qualitative research) คือวิจัยที่นำเอาข้อมูลทางด้านคุณภาพมาวิเคราะห์

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาในครั้งนี้ที่ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์คือ คุณสัมพันธ์ พิพัฒน์วรการ เจ้าของ เฟรชวิลล์
ฟาร์ม (Fresh Ville Farm) รามคำแหง 118 แยก 44 กรุงเทพมหานคร และผู้บริหารโกลด์คิงของเฟรชวิลล์ ฟาร์ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าของ เฟรชวิลล์ ฟาร์ม (Fresh
Ville Farm) คุณสัมพันธ์ พิพัฒน์วรการ และผู้บริหารโกลด์คิงเฟรชวิลล์ ฟาร์ม

2.1 ตัวผู้วิจัย ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่างๆ ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่
ผู้วิจัยต้องการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมมากที่สุด

2.2 เครื่องมือที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และแนว
คำถามในการสัมภาษณ์

2.3 แนวคำถามในการสัมภาษณ์

แนวสัมภาษณ์ผู้บริหารโกลด์คิง

1. คิดอย่างไรกับการมีฟาร์มเกษตรในเมือง
2. การมีฟาร์มเกษตรในเมืองส่งผลกับคุณอย่างไรบ้าง
3. ในอนาคตอยากให้ฟาร์มพัฒนาอะไร
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่งรายละเอียดดังนี้

3.1 ปฐมภูมิ (Primary Data)

1. ผู้วิจัยทำการติดต่อไปยัง เฟรชวิลล์ ฟาร์ม (Fresh Ville Farm) เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับเจ้าของ เฟรชวิลล์ ฟาร์ม (Fresh Ville Farm) และ
ผู้บริหารโกลด์คิงของเฟรชวิลล์ ฟาร์ม
3. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาจากการเก็บข้อมูล และรวมถึงการสังเกตกิจกรรมต่างๆยังครบถ้วน

3.2 ทูตียภูมิ (Secondary Data)

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการเก็บข้อมูลจากเอกสาร และศึกษาจากหนังสือหรือบทความทางวิชาการต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หลังจากเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การสังเกต พฤติกรรม/เหตุการณ์ การจดบันทึก เพื่อนำมาสร้างข้อสรุปจากการศึกษา โดยไม่นำเอาทฤษฎีใดมาควบคุม
2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปแยกประเภทตามแนวคิดเพื่อหาข้อสรุปที่สามารถตอบคำถามในการวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

5. การสรุปและตรวจสอบข้อมูล

หลัง

จากได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปตรวจสอบความน่าเชื่อถือ และยืนยันความถูกต้อง โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไปยืนยันความถูกต้องกับผู้ที่สัมภาษณ์ว่าข้อมูลเป็นจริงและถูกต้อง และตรวจสอบข้อมูลที่ได้ว่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่เรากำหนดไว้หรือไม่

นอกจากนี้ยังมีการนำเข้ามาตรวจสอบแบบสามเส้า ในลักษณะด้านผู้วิจัย เป็นการตรวจสอบข้อมูลโดยเปลี่ยนผู้เก็บข้อมูล ถ้าหากเปลี่ยนแล้วข้อมูลที่ได้อาจจะตรงกัน หากไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะต้องนำคำถามเดิมไปถามผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเลือกศึกษาปัจจัยความสำเร็จสวนเกษตรของคนเมือง พื้นที่ศึกษาคือ รามคำแหง 118 แยก 44 จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ประกอบการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและจากแหล่งข้อมูลบนเว็บไซต์ จึงขอนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประวัติผู้ประกอบการ

ส่วนที่ 2 นวัตกรรมของฟาร์มเกษตรสมัยใหม่ และกิจกรรมภายใน เฟรชวิลล์ ฟาร์ม

ส่วนที่ 1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณสัมพันธ์ พิพัฒน์วรการ เจ้าของ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขา วิศวกรรมอุตสาหการ จุดเริ่มต้นของเฟรชวิลล์ ฟาร์ม ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2556 คุณลุงและภรรยาได้ลองทำ การเกษตรในบริเวณบ้านโดยเจาะการเลี้ยงเห็ด เพื่อเป็นรายได้เสริมมาเลี้ยงครอบครัว หลังจากธุรกิจบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ล้มเหลวเป็นหนี้สินหลายสิบล้านบาท อาชีพใหม่ที่ทำได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้คือเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าทาง วิศวกรรม “เน็ต สกรู” โดยคุณลุงเล่าว่าต้องขายสินค้าให้ได้เพื่อให้ชีวิตตนเองและครอบครัวสามารถเดินต่อไปได้ คุณลุงใช้เวลาไม่กี่เดือนก็สามารถขายสินค้าได้มากพอใน โครงการเมกะโปรเจกต์ต่างๆ โดยเฉพาะงานของการรถไฟ จึงมีโอกาสไป ออกงานโชว์สินค้าที่งานวิศวกรรมแห่งชาติ อิมแพคเมืองทองธานี และงานนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในชีวิต คุณลุงได้ไปดู และศึกษาบทสัชของมหาวิทยาลัยมหานครที่มาโชว์งานวิจัยด้านวิศวกรรม หนึ่งในนั้นคือตู้โชว์ระบบการเพาะเลี้ยงเห็ดแบบ อิเล็กทรอนิกส์ คุณลุงกล่าวว่าสิ่งนี้แหละคือสิ่งที่เสาะแสวงหาและเป็นสิ่งที่จะเปลี่ยนชีวิตได้ งานวิศวกรรมบวกกับงาน เกษตรกรรม ซึ่งเป็นความฝัน หลังจากจบงานคุณลุงได้ตั้งตัว อาจารย์ประยูร จวงจันทร์ เพื่อร่วมกันสร้างโรงเพาะเห็ด

อัจฉริยะขึ้นเป็นครั้งแรกในเมืองไทย หลังจากผู้เห็ดอัจฉริยะทดลองเดินระบบในเดือนพฤศจิกายน 2555 ชาวเริ่มแพร่หลายออกไป เริ่มมีคนสนใจเป็นอย่างมาก จึงลองนำผู้เห็ดอัจฉริยะไปโชว์ที่งานเกษตรแฟร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลตอบรับคือมีคนสนใจอย่างล้นหลาม หลังจากจบงานเกษตรแฟร์ก็มีคนตามมาดูถึงที่บ้าน คุณลุงจึงต้องหาพื้นที่เพื่อที่จะโชว์ผู้เห็ด โดยมีพื้นที่ติดถนนในซอยก่อนถึงบ้าน เป็นฟาร์มผักไร้ดินไฮโดรโปนิคส์ ในชื่อเฟรชวิลล์ ไฮโดร ฟาร์ม ประกาศขายที่ดินตรงบริเวณแปลงผัก คุณลุงจึงขอเช่าพื้นที่แปลงนี้พร้อมแปลงผักไร้ดิน จึงทำให้ได้ชื่อฟาร์มมาด้วย เนื่องจากมีผู้เห็ด จึงปรับชื่อฟาร์มใหม่ เหลือแค่ เฟรชวิลล์ ฟาร์ม

สัญญาเริ่มวันที่ 1 มกราคม 2556 เฟรชวิลล์ ฟาร์ม ฟาร์มเกษตรสมัยใหม่ จึงถือกำเนิดขึ้น โดยรวมเอาแนวคิด 3 อย่างมารวมกัน ไว้คือ งานวิจัยทางวิศวกรรม งานเกษตรกรรม งานสถาปัตยกรรม เป็นฟาร์มต้นแบบสมัยใหม่กลางเมือง ให้การทำเกษตรเป็นเรื่องง่ายสำหรับคนเมือง รูปแบบของเฟรชวิลล์ ฟาร์ม เป็นเกษตรปลอดสารพิษ ที่มีฟาร์มผักไร้ดิน ฟาร์มเห็ดอัดโนมิตี เป็นทางเลือกของคนรักษาสุขภาพ และคนที่ต้องการมีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมสมัยใหม่ ปัจจุบันเฟรชวิลล์ ฟาร์ม มีสาขามากกว่า 10 สาขาทั่วประเทศไทย และเริ่มขยายเข้าสู่ธุรกิจการเกษตรเชิงเทคโนโลยีเต็มตัวต่อไปในอนาคต ปัจจุบันได้จัดให้มีการอบรมฟรีสำหรับผู้สนใจการเกษตรแนวใหม่ และเริ่มต่อยอดเข้าสู่วงการปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพทางการเกษตร ปัจจุบันเป็นบริษัทเฟรชวิลล์ ฟาร์ม

ส่วนที่ 2 นวัตกรรมของฟาร์มเกษตรสมัยใหม่

2.1 ฟาร์มเห็ดอัจฉริยะ

ผู้ประกอบการกล่าวว่า “อัจฉริยะ ในที่นี้หมายถึง สามารถควบคุมสภาวะแวดล้อมได้ และสามารถออกได้ทุกฤดูกาล หรือมากกว่าฤดูกาลปกติที่เป็นอยู่” อาจารย์ประยูร จวงจันทร์ นำงานวิจัยเข้าประกวดระดับประเทศและได้รับรางวัล ผู้ประกอบจึงนำมาต่อยอดและพัฒนาเป็นผู้เพาะเห็ดอัจฉริยะเป็นนวัตกรรมที่ช่วยให้สามารถเพาะได้ทั้งปี สร้างสภาวะแวดล้อมเทียม โดยมีหลักการคือ “สมองกล”

การเพาะเห็ดในปัจจุบันทำได้ยากขึ้น เนื่องจากการแปรปรวนของอากาศ ทำให้การควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น และแสง ให้เหมาะกับเห็ดแต่ละชนิด ทำได้ยาก โดยส่วนใหญ่ผู้เพาะเห็ดจะต้องคอยตรวจสอบอุณหภูมิความชื้นเสมอและต้องคอยฉีดน้ำให้กับเห็ด เพื่อให้ได้อุณหภูมิอยู่ในช่วงที่เห็ดแต่ละชนิดต้องการ ทำให้ต้องใช้แรงงานในการดูแลและเกิดความผิดพลาดได้ง่าย บางเวลาไม่สามารถมาดูแลโรงเพาะเห็ดได้ จึงทำให้เกิดความเสียหายกับเห็ด เช่น ทำให้เชื้อในก้อนเห็ดไม่แข็งแรงสมบูรณ์ เกิดเชื้อราและโรคเห็ดเข้าทำลายก้อนเห็ดได้ง่าย น้ำเข้าไปขังในก้อนเห็ด ทำให้ก้อนเห็ดเน่า

นอกจากนี้การเข้าไปดูแลอาจนำพาเชื้อโรค หรือแมลงเข้าไป ทำลายก้อนเห็ด และต้องขาดทุน อีกทั้งการเข้าไปดูแลในโรงเพาะเห็ด บ่อยครั้ง อาจมีผลด้านสุขภาพ เนื่องจากสปอร์เห็ดที่กระจายอยู่ภายในโรงเรือน ดังนั้นภาควิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร จึงได้สร้างโรงเพาะเห็ดอิเล็กทรอนิกส์ ระบบ Evaporative (EVAP) หรือระบบการระเหยของไอน้ำและระบบ Air EVAP แบบควบคุมอัตโนมัติ ขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรผู้เพาะเห็ดขาย ช่วยเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และปลอดสารเคมีในการกำจัดโรค และแมลง นอกจากปลอดภัยกับผู้บริโภค ยังช่วยให้เห็ดมีรสชาติอร่อยเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ระบบยังสามารถตั้งเวลาในการเปิดปิดทุกอุปกรณ์ในการควบคุมเองได้ เพื่อเข้าไปเก็บผลผลิตเห็ดตามเวลาที่ผู้ใช้กำหนด หลังจากเก็บผลผลิตเสร็จ ระบบก็จะสั่งให้ทำการเปิดระบบควบคุมต่างๆ ใหม่อัตโนมัติ ระบบควบคุมนี้ผู้ใช้สามารถตั้งค่าช่วงของอุณหภูมิและความชื้นได้เองตามความเหมาะสมของเห็ดแต่ละชนิด ระบบนี้สามารถนำไปเพาะเห็ดได้หลายชนิด ไม่ว่าจะเป็น

เห็ดเมืองหนาว เช่น เห็ดออเรนจิ เห็ดเข็มทอง เห็ดหอม เห็ดถั่งเช่า

เห็ดเหียนชั้น เช่น เห็ดนางฟ้าภูฐาน เห็ดตระกลูนางรม เห็ดเป่าฮื้อ เห็ดหลินจือ

เห็ดร่อนชั้น เช่น เห็ดขอนขาว เห็ดฟาง

2.2 สารชีวภาพเพื่อการเกษตร

การปลูกพืชหรือผัก เช่น ผักคะน้า ผักกาดขาว กวางตุ้ง หรือมะนาว เป็นต้น มักจะประสบกับปัญหาแมลงพิษหรือศัตรูพืช ทำให้ยอดผักหรือใบผักเกิดการชะงักการเจริญเติบโต ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อแปลงผักหรือพืชได้ โดยทั่วไปวิธีการกำจัดแมลงจำพวกสารเคมีในทางการเกษตรที่มีจำหน่ายทางการค้ามีอยู่หลายประเภท เช่น ยาฆ่าแมลง ส่งผลกระทบทั้งในด้านเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ใช้สารเคมี ระบบนิเวศเสียหาย รวมถึงสารเคมีตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร หรือวิธีการป้องกันแมลงโดยใช้สารอินทรีย์ เช่น น้ำหมักชีวภาพ น้ำส้มควันไม้ เป็นต้น เพื่อทดแทนสารเคมี จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ กล่าวว่า “การใช้สารเคมีและการใช้สารอินทรีย์เป็นเพียงวิธีการกำจัดหรือการป้องกันศัตรูพืชเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งเท่านั้น” เฟรชวิลล์ฟาร์ม ได้สร้างวิธีการที่สามารถป้องกันและกำจัดศัตรูพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผ่านทางชีวภาพ ได้แก่ เชื้อบีที (Bacillus thuringiensis) เป็นเชื้อแบคทีเรียที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นจุลินทรีย์ที่มีคุณสมบัติ สามารถนำมาใช้กำจัดหนอนศัตรูพืช มีความสามารถเฉพาะเจาะจงสูงในการทำลายเฉพาะหนอนเป้าหมายได้อย่างดีมีความปลอดภัยสูงต่อมนุษย์ ผู้ประกอบการกล่าวว่า “เกษตรกรในปัจจุบันมีเชื้อบีทีในเชิงรูปแบบการเพาะเลี้ยงเองยังไม่มียูทิลิตี้ที่เสถียร และมีการใช้มานานแล้วเพียงแต่เป็นสินค้าที่ไม่สะดวกใช้” เฟรชวิลล์ฟาร์ม มีนวัตกรรมที่สามารถสร้างและเก็บเชื้อสดในรูปแบบของเหลว เพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้ได้ ซึ่งได้มาจากอาจารย์ท่านหนึ่ง จากมหาวิทยาลัยมหิดล โดยผ่านการรับรองจากศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีแห่งชาติ ซึ่งเทคโนโลยีที่เปลี่ยนเชื้อบีทีให้อยู่ในรูปแบบของเหลวเพื่อสะดวกต่อการใช้ ทางเฟรชวิลล์ฟาร์มจึงติดต่อประสานงาน โดยการนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้และสอนให้กับเกษตรกรหรือผู้ที่สนใจ

นอกจากนี้ทางเฟรชวิลล์ฟาร์ม ยังมีสารชีวภาพเพื่อการเกษตรมีความสำคัญกับระบบเกษตรกรรมในยุคปัจจุบันนี้เพื่อนำมาใช้ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร เป็นการทำการเกษตรกรรมทางเลือกอย่างหนึ่งที่ประยุกต์ใช้กลุ่มจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ทางการเกษตรมาใช้ ทำให้สามารถผลิตอาหารที่ปลอดภัยกับผู้บริโภค และช่วยฟื้นฟู บำรุง รักษา ระบบสิ่งแวดล้อม ให้คงอยู่ในสภาพที่สมดุลตลอดไป เช่น ไตรโคเดอร์มา (Trichoderma) มีคุณสมบัติในการควบคุมและทำลายเชื้อราสาเหตุโรคพืชทางดิน จึงทำให้พืชมีระบบรากที่สมบูรณ์ แข็งแรง หายอาหารได้มากขึ้นพืชจึงสมบูรณ์ให้ผลผลิตสูง และคุณภาพดี เมตาไรเซียม (Metarhizium) สามารถควบคุมและทำลายแมลงมดและปลวก บิวเวอเรีย (Beauveria) มีคุณสมบัติในการควบคุม กำจัดแมลงได้หลากหลายชนิด เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่น เพลี้ยไฟ เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไก่แจ้ เพลี้ยแป้ง รวมถึง บั่ว ที่ทำลายช่อและยอดพืช แมลงค่อมทอง ไรแดง ไรขาว แมลงหวี่ขาว ไมโทฟาจัส (Mitophagus) ป้องกันและกำจัดไรศัตรูเห็ด โดยเฉพาะไรไข่ปลา

2.3 ผักไฮโดรอปอริแกนิก

ในปัจจุบันการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ (hydroponics) เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย เป็นการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดินแต่ใช้น้ำที่มีธาตุอาหารพืชละลายอยู่ หรือ การปลูกพืชในสารละลายธาตุอาหารพืชทดแทน ซึ่งนับเป็นวิธีการใหม่ในการปลูกพืช โดยเฉพาะการปลูกผักและพืชที่ใช้เป็นอาหาร เนื่องจากประหยัดพื้นที่ และไม่ปนเปื้อนกับสารเคมีต่างๆ ในดิน ให้ได้พืชผักที่สะอาดเป็นอาหาร ปัจจุบันนี้ในเทคนิคการปลูกพืชแบบไร้ดินหลายแบบด้วยกัน ทดแทนการปลูกพืชในดินที่เราใช้ในการปลูกพืชในการเกษตรทั่วไป ผักไฮโดรโปนิคส์ คือ การปลูกโดยใช้น้ำเป็นองค์ประกอบหลักและใช้สารอาหารสำหรับพืชที่สร้างขึ้นมาจากวัสดุสารสกัดทางเคมี ซึ่งสารอาหารนี้สกัดจากสารเคมี คือ ปุ๋ยเคมี ผู้ประกอบการกล่าวว่า “ตัวตั้งต้นของสารมาจากเคมี เป็นสารสังเคราะห์เป็นธาตุอาหารของพืชที่ปลอดภัยและเพียงพอต่อคนที่สามารถผู้บริโภค เป็นเคมีที่

มนุษย์ต้องการ ในปริมาณที่เหมาะสมและอยู่ที่จริยธรรมของเกษตรกร” ปัจจุบันคนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับสุขภาพเป็นอย่างมาก เลือกรับประทานอาหารที่ปลอดภัยจากพิษ จากกระแสข่าวผักไฮโดรโปนิกส์ที่มีสารเคมีปนเปื้อนทำให้ผู้บริโภคไม่มั่นใจ

ดังนั้นเฟรชวิลล์ ฟาร์ม จึงคิดนวัตกรรมใหม่ในการปลูกผักไฮโดรออร์แกนิก ซึ่งได้มีการคิดค้นมาทุกวิธี ผลลัพธ์ที่ได้คือการผสมผสานโดยเอาสารบางอย่างที่เป็นอินทรีย์มาปลูกในน้ำจึงกลายเป็นผักไฮโดรออร์แกนิก ซึ่งผู้ประกอบการได้นำสารอินทรีย์ไปตรวจสอบธาตุอาหาร พบว่ามีธาตุอาหารอยู่ในรูปของกรดอะมิโน โปรดินที่พืชสามารถดูดซึมได้ และทำให้พืชเติบโตได้ไวกว่า หรือที่คนทั่วไปเรียกว่า ปุ๋ยปลา หรืออินทรีย์วัตถุ ซึ่งเป็นกระบวนการมาจากการหมัก มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องส่งไปตรวจสอบทางวิชาการ พบว่ามีองค์ประกอบของธาตุต่างๆเพียงพอที่จะทำให้พืชเติบโตได้ ขั้นตอนการนำปุ๋ยไปใช้ 40 cc ต่อ น้ำ 20 ลิตร และสามารถใช้น้ำได้ทั้งทางใบและทางราก ผู้ประกอบการกล่าวว่า “จากการทดลองมาเป็นระยะเวลาปีกกว่าพบว่ากรดอะมิโน โปรดินจากสัตว์โดยเฉพาะปลาซึ่งมีกรดอะมิโนค่อนข้างครบ จึงเกิดเป็นนวัตกรรมใหม่”

2.4 กิจกรรมภายในเฟรชวิลล์ ฟาร์ม

กิจกรรมการเรียนรู้วิชาชีพเกษตรกรรม ในแต่ละกิจกรรมมีค่าเข้าร่วม 300 บาท มีการเรียนรู้ทฤษฎีและปฏิบัติจริงในการทำเกษตรสมัยใหม่ และจะมีตารางในการอบรมกิจกรรมต่างๆ โครงการฝึกอบรมจัดขึ้น สำหรับผู้ที่สนใจเกษตรแนวใหม่ รวมถึงเกษตรกรที่ต้องการคำปรึกษาการทำเกษตรกรรม หรืออยากนำความรู้ในด้านที่ศึกษาไปประยุกต์ใช้เป็นอาชีพหรือต่อยอด สามารถติดต่อสอบถามได้ทาง www.facebook.com/faceviewfarm โดยสามารถเลือกสถานที่ฝึกอบรมได้ตามความสะดวก และผลผลิตภายในฟาร์ม ลูกค้าสามารถเลือกผลผลิตจากต้นได้ด้วยตนเอง

ภายในฟาร์มมีสินค้าและผลิตภัณฑ์ ดังนี้	
อุปกรณ์ปลูกผัก ชุดใหญ่ DRFT	ผักสลัดคะฉนิต เห็ดสดหน้าฟาร์ม
ตู้เพาะเห็ดถังเช่าตู้เล็ก	ชุดปลูกผักไฮโดร โปนิกส์ ระบบ NFT ขนาด 1.5, 3, 6 เมตร
โรงเรือนเพาะเห็ดขนาดเล็ก	ก้อนเชื้อเห็ดคุณภาพดี
โรงเรือนเพาะเห็ดอัตโนมัติ เพาะเห็ดเย็นชื้น	ชุดอุปกรณ์ปลูกผักขนาดเล็ก NFT
โรงเรือนเพาะเห็ดอัตโนมัติ เห็ดถังเช่า	ชุดอุปกรณ์ปลูกผักขนาดเล็ก DRFT
อุปกรณ์ปลูกผักต่างๆ	ชุดอุปกรณ์ปลูกผักระบบน้ำเล็ก
ปุ๋ย A B	อุปกรณ์ปลูกผัก ชุดใหญ่ NFT

สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ มีช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งหน้าร้าน และสามารถสั่งซื้อทางออนไลน์ได้ที่ www.freshvillefarm.com

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยความสำเร็จเกิดจากการประยุกต์ใช้วิศวกรรม เกษตรกรรม และสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นแนวคิดหลักที่เกิดจากผู้ประกอบการ โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากความล้มเหลวในหน้าที่การงาน จึงนำประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ นำไปพัฒนาและต่อยอดได้อย่างมีคุณค่า ส่งผลให้เฟรชวิลล์ ฟาร์ม ประสบความสำเร็จด้านเกษตรแนวคิดใหม่ ประเด็นที่กล่าวมานี้ จึงช่วยให้อาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นเกษตรสมัยใหม่มีผู้คนให้ความสนใจมากขึ้น เนื่องจากเฟรชวิลล์ ฟาร์ม ตั้งอยู่บริเวณในตัวเมืองแต่เฟรชวิลล์ ฟาร์ม ก็สามารถจัดสรรพื้นที่ได้อย่างลงตัว ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการทำเกษตรในเมืองเป็นไปได้ค่อนข้างยาก ดังนั้นจึงตอบสนองวิถีชีวิตของคนเมือง

เฟรชวิลล์ ฟาร์ม มีนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการเกษตร ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ที่จะช่วยให้การทำเกษตรง่ายขึ้นและสอดคล้องกับการเกษตรสมัยใหม่ โดยการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ ฟาร์มเห็ดอัจฉริยะ สารชีวภาพเพื่อการเกษตร และผักไฮโดรโอรส์แกนิก เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเป็นประโยชน์แก่ผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ผู้ประกอบการได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมต่างๆ ให้กับผู้ที่สนใจ โดยการจัดฝึกอบรมที่ฟาร์ม ให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ (ธารรงค์, 2553) การศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรหลังจากผ่านโครงการฝึกอบรมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จากชุมชนราชธานี โศก พบว่ามีความสอดคล้องกัน โดยสภาพแวดล้อมที่สามารถทำการเกษตรได้ ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นและเข้าใจวิถีทำการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษ มีความสบายใจในการทำเกษตรเพราะไม่มีสารพิษ ไม่ทำลายสุขภาพทั้งตนเองและผู้บริโภค สภาพแวดล้อมดีขึ้น ดินดีขึ้น ผลผลิตดีขึ้น ช่วยเกษตรกรเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองนำไปสู่การมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น รู้จักใช้พื้นที่ดินทำกินอย่างคุ้มค่าเป็นพลังที่ส่งเสริมพฤติกรรมใหม่ให้มั่นคงและยั่งยืน

สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาปัจจัยความสำเร็จสวนเกษตรของคนเมือง ซึ่งเป็นระบบเกษตรที่รวบรวมเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์กับงานเกษตรกรรม รวมถึงงานสถาปัตยกรรม และวิศวกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสำเร็จสวนเกษตรของคนเมืองเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้ประกอบการ จากเดิมผู้ประกอบการเคยมีวิถีชีวิตแบบคนเมืองมาก่อนดังนั้นจึงเข้าใจและตอบโจทย์ความต้องการของคนเมืองได้ดีที่สุด เฟรชวิลล์ ฟาร์มถือเป็นผู้นำนวัตกรรมใหม่ทางด้านการเกษตร ในลักษณะเทคโนโลยีการเกษตรที่สมบูรณ์สำหรับคนรุ่นใหม่ โดยมีนวัตกรรม คือ ฟาร์มเห็ดอัจฉริยะ เป็นผู้ควบคุมอุณหภูมิเป็นระบบอัตโนมัติ ทำให้สามารถเพาะให้ได้ตลอดทุกฤดูกาล ไม่ว่าจะเป็นเห็ดเหินชั้น เห็ดเมืองหนาวหรือเห็ดร้อนชั้น จึงเป็นการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ ในส่วนของสารชีวภาพเพื่อการเกษตร เฟรชวิลล์ฟาร์มได้สร้างวิธีการที่สามารถป้องกันและกำจัดศัตรูพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผ่านทางชีวภาพ สารชีวภาพเพื่อการเกษตรมีความสำคัญกับระบบเกษตรกรรมในยุคปัจจุบันนี้ เพื่อนำมาใช้ทดแทนสารเคมีทางการเกษตรเป็นการทำการเกษตรกรรมทางเลือกอย่างหนึ่งที่ประยุกต์ใช้กลุ่มจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ทางการเกษตรมาใช้ ทำให้สามารถผลิตอาหารที่ปลอดภัยกับผู้บริโภค และเฟรชวิลล์ ฟาร์ม คิดนวัตกรรมใหม่ในการปลูกผักไฮโดรโอรส์แกนิก ภายใต้การต่อยอดและพัฒนาารูปแบบการปลูกผักไฮโดร โปนิคส์ ซึ่งได้มีการคิดค้นมาทุกวิธี ผลลัพธ์ที่ได้คือการผสมผสานโดยเอาสารบางอย่างที่เป็นอินทรีย์มาปลูกในน้ำจึงกลายเป็นผักไฮโดรโอรส์แกนิก ตอบโจทย์คนที่รักษาสุขภาพ เลือกรับประทานผักปลอดสารเคมี เฟรชวิลล์ ฟาร์มมีช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทั้งทางหน้าร้าน และทางออนไลน์ อีกทั้งยังมีการฝึกอบรมให้แก่ผู้ที่มีใจรักเกษตรกรรมให้การทำงานเกษตรเป็นเรื่องที่ง่าย

เอกสารอ้างอิง

- โฆษิต ปั้นเปี่ยมรัถน์. (2555) มองอนาคตการเกษตรไทย, accessed 6 May 2017. Available from
http://www.mcc.cmu.ac.th/agsust/hot_issue/ID=14.htm
- จิราณท์ กิ่งสวัสดิ์. (2556) กลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจผักไฮโดรโปนิกส์
- ฐานิกา หุ่นคาโน. (2556) ความรับผิดชอบต่อสังคมของเกษตรกร ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรในจังหวัดนครปฐม
- ศุภย์ ตาลเจริญ. (2555) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตของชาวนา อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี
- ทะนุพงศ์ กุสุมา ณ อยุธยา. (2558) "เฟรชวิลล์ ฟาร์ม" ผลงานเยี่ยมยอด เป็นจริง ของสมาร์ทฟาร์มเมอร์, accessed 21 April 2017. Available from
<http://info.matichon.co.th/techno/techno.php?srctag=05106011058&srcday=2015-10-01&search=no>
- ธีรารัง แสงสุริยจันทร์, (2553) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรหลังจากผ่าน โครงการฝึกอบรมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จากชุมชนราชธานีอโศก
- ปิยะ พงษ์นุชบงก์, (2556) ปลูกเมือง ปลูกชีวิต, accessed 21 April 2017. Available from
http://www.thaicityfarm.com/autopagev4/show_page.php?topic_id=537&auto_id=39&TopicPk
- วรรณชัย พรหมมานะ. (2550) ปัญหาเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย, accessed 21 April 2017. Available from
<https://www.gotoknow.org/posts/106386>
- วสนันท์ ศิริเลิศสกุล. (2556) ศักยภาพการจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรชาวนาในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
- L.J.A Mougeot, (2544) สำนักพิมพ์ Urban Agriculture: definition, presence, potentials and risks

การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4 (The 4th National Conference on Public Affairs Management)
“การบริหารกิจการสาธารณะภายใต้ประเทศไทย 4.0” (Public Affairs Management Under Thailand 4.0)
